

PWYLLGOR SAFONAU

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 14 Rhagfyr 2022

PRESENNOL:

Aelodau Annibynnol

Mr John R Jones (Cadeirydd)
Dr Thomas Rhys Davies (Is-gadeirydd)
Mrs Celyn Menai Edwards
Mrs Gill Murgatroyd
Mrs Sharon Warnes

Cynrychioli'r Cynghorau Tref a Chymuned

Y Cynghorydd Iorwerth Roberts

WRTH LAW:

Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)
/ Swyddog Monitro
Cyfreithiwr (Llywodraethu Corfforaethol) (MY)
Rheolwr Hyfforddi Adnoddau Dynol (MW)
Swyddog Pwyllgorau (SC)

YMDDIHEURIADA U:

Y Cynghorydd Trefor Lloyd Hughes MBE (Cynrychiolydd y
Cyngor Sir)
Y Cynghorydd Dafydd R Thomas (Cynrychiolydd y Cyngor Sir)
Y Cynghorydd Margaret Thomas (Cynrychiolydd y Cyngor Tref
a Chymuned)

Croesawodd y Cadeirydd bawb a oedd yn bresennol i'r cyfarfod. Croesawodd y Cynghorydd Iorwerth Roberts, a oedd yn dychwelyd fel aelod o'r Pwyllgor Safonau.

1. DATGAN DIDDORDEB

Bu i Mrs Celyn Edwards ddatgan diddordeb personol yn eitem rhif 9 ar yr agenda, mewn perthynas â'i gwaith y tu allan i'r Pwyllgor hwn.

2. COFNODION Y CYFARFOD

Cadarnhawyd bod cofnodion drafft y cyfarfod o'r Pwyllgor Safonau a gynhaliwyd ar 28 Mehefin 2022 yn gywir, yn amodol ar y canlynol:-

Materion yn codi o gofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 28 Mehefin 2022:-

- Adroddodd y Cadeirydd ei fod ef, ynghyd â'r Is-gadeirydd, wedi mynychu cyfarfod o Fforwm y Cynghorau Tref a Chymuned ym mis Medi 2022.

- Cadarnhaodd y Cadeirydd bod y Cyngor wedi cymeradwyo Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau ar 30 Medi 2022.

3. ADRODDIADAU BLYNYDDOL YR AELODAU

Cyflwynwyd – adroddiad gan Reolwr Busnes y Gwasanaethau Democratiaidd ar y broses a'r amserlen ar gyfer cyflwyno Adroddiadau Blynyddol gan Aelodau.

Adroddodd y Rheolwr Busnes bod modd i bob aelod baratoi adroddiad y gweithgareddau y maent wedi eu cyflawni. Dywedodd bod y Pwyllgor Safonau wedi gofyn i'r Arweinyddion Grŵp annog pob un o'u haelodau i gyflwyno adroddiad, er nad oes gofyniad statudol i wneud hynny, gan fod hynny'n rhan bwysig o'u cynllun datblygu blynyddol.

Nodwyd mai dim ond 4 aelod allan o'r 18 aelod cymwys (aelodau a ddychwelodd yn dilyn yr etholiadau llywodraeth leol ym mis Mai 2022) a oedd wedi cyflwyno adroddiad, ac roedd y Pwyllgor Safonau'n siomedig iawn o glywed hynny. Mae'r adroddiadau a ddaeth i law wedi cael eu cyhoeddi ar wefan y Cyngor.

Mewn perthynas ag adroddiadau blynyddol 2022/23, rhannwyd templed â'r aelodau ar 14 Gorffennaf 2022 i'w hatgoffa i gofnodi / casglu data i'w gyflwyno yn eu hadroddiad blynyddol nesaf. Cyflwynwyd amserlen ddrafft a oedd yn cynnwys y dyddiad cau ar gyfer cyflwyno'r adroddiadau ar gyfer 2022/23 i'r Pennaeth Democratiaeth, sef 31 Mai 2023.

Roedd aelodau'r Pwyllgor yn poeni bod cyn lleied o aelodau wedi cyflwyno adroddiad blynyddol. Gofynnwyd pe byddai'n bosib i'r Pwyllgor Safonau dderbyn copi o Adroddiad y Pennaeth Democratiaeth, a fydd yn cael ei gyflwyno i'r Arweinyddion Grŵp ym mis Mehefin 2023, ar y nifer o aelodau o bob Grŵp sydd heb gwblhau adroddiad blynyddol erbyn y dyddiad cau. Cytunodd y Pwyllgor hefyd y byddai adroddiadau blynyddol gan aelodau etholedig yn cael ei gynnwys fel eitem agenda / unrhyw fater arall yng nghyfarfod nesaf Fforwm Cenedlaethol y Pwyllgorau Safonau.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi cynnwys yr adroddiad.**
- **Bod Rheolwr Busnes y Gwasanaethau Democratiaidd yn gofyn i'r Pennaeth Democratiaeth newydd anfon copi o'r adroddiad y bydd yn ei gyflwyno i'r Arweinyddion Grŵp ym mis Mehefin 2023 ar adroddiadau blynyddol yr aelodau i'r Pwyllgor Safonau yn unol â chais y Pwyllgor.**
- **Bod y Swyddog Monitro yn gwneud cais i drafod adroddiadau blynyddol gan aelodau etholedig yng nghyfarfod nesaf Fforwm Cenedlaethol y Pwyllgor Safonau ar 27 Ionawr 2023, er mwyn:-**
 - gweld a ydi'r patrwm yr un fath mewn rhannau eraill o Gymru o ran y nifer isel o adroddiadau sy'n cael eu cyflwyno gan aelodau, a
 - thrafod p'un ai a ddylid cynyddu statws yr adroddiadau hyn a'u gwneud yn orfodol.

- **Bod y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd yn trafod ffyrdd o annog aelodau i gyflwyno adroddiadau blynyddol gyda'r Arweinyddion Grwp a chadarnhau pam bod rhai aelodau mor gyndyn o gyflwyno adroddiad.**
- **Bod y Rheolwr Busnes a'r Rheolwr Hyfforddi AD yn trafod ffyrdd o annog / cefnogi aelodau i gyflwyno adroddiad blynyddol.**

Gweithred: Gweler y Penderfyniadau uchod

4. DATBLYGU AELODAU

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Rheolwr Hyfforddi Adnoddau Dynol ar y sesiynau hyfforddi a gynigwyd i'r aelodau ers mis Mai 2022.

Adroddodd y Rheolwr Hyfforddi Adnoddau Dynol bod 47 o sesiynau hyfforddi wedi cael eu darparu i aelodau er mis Mai 2022. Darparwyd hyfforddiant ar bob math o bynciau ee Cynllunio, Trwyddedu, Archwilio, Sgiliau TGCh, Sgiliau Cadeirio ar gyfer Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion Sgriwtini. Bwriedir cynnal hyfforddiant bellach ar lechyd, Diogelwch a Lles yn y Flwyddyn Newydd. Nodwyd bod lefelau presenoldeb yn ystod y sesiynau hyfforddi wedi amrywio.

Roedd y Pwyllgor Safonau'n cytuno'n unfrydol bod cadeirio cyfarfodydd wedi dod yn fater mwy cymhleth ers cyflwyno cyfarfodydd hybrid, a chytunwyd y dylid gofyn i'r Arweinyddion Grwp fynnu bod yr hyfforddiant ar sgiliau cadeirio yn dod yn hyfforddiant mandadol ar gyfer Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion Pwyllgorau.

Nodwyd gan y Rheolwr Hyfforddi bod amser yr hyfforddiant; yn ystod y dydd/ hwyr yn y prynhawn/ yn gynnar gyda'r nos, yn cael ei ystyried yn barhaus er mwyn ystyried ymrwymadau gwaith/gofal yr aelodau.

Codwyd pryder nad oes modd gweld gwybodaeth ynglŷn â'r sesiynau hyfforddai a fynychwyd gan aelodau ar wefan y Cyngor. Nodwyd bod yr hyfforddiant a fynychir gan aelodau'n cael ei gofnodi gan yr aelodau yn eu hadroddiadau blynyddol a bod y rhain yn cael eu cyhoeddi ar wefan y Cyngor.

Adroddodd y Rheolwr Hyfforddi bod staff AD ar gael i gefnogi aelodau i gwblhau a chyhoeddi eu hadroddiadau blynyddol. Dywedodd nad ydi gwybodaeth ynglŷn â'r hyfforddiant a'r sesiynau briffio y mae aelodau'r Pwyllgor Safonau wedi'u mynychu'n cael ei gyhoeddi ar-lein, ond bod eu presenoldeb yn cael ei nodi a'i gofnodi gan yr adran Adnoddau Dynol.

Mynegwyd pryder gan y Pwyllgor mewn perthynas â thri o'r pedwar hyfforddiant mandadol a amlinellwyd yn yr adroddiad. Mae 35 wedi cwblhau'r modiwl ar ddiogelwch seibr ond dim ond 24 allan o'r 35 sydd wedi cwblhau'r hyfforddiant ar gydraddoldeb ac amrywiaeth a dim ond 12 allan o'r 35 sydd wedi cwblhau'r hyfforddiant ar ddiogelu data. Nodwyd hefyd bod 6 o'r 35 aelod heb gwblhau hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad; er bod hyn yn orfodol o dan y Cod Ymddygiad a fabwysiadwyd gan y Cyngor Sir.

PENDERFYNWYD:-

- Nodi cynnwys yr adroddiad.
- Bod y Cadeirydd, a'r Is-gadeirydd yn codi'r materion canlynol yn ystod cyfarfod o'r Arweinyddion Grwp yn y dyfodol:-
 - Cynnig bod yr hyfforddiant Sgiliau Cadeirio yn dod yn hyfforddiant mandadol i Gadeiryddion ac Is-gadeiryddion wedi iddynt gael eu penodi (neu eu hail-benodi), a bod yr hyfforddiant yn cael ei gynnal pob 2 flynedd. Dylid cynnwys aelodau annibynnol anetholedig a Chadeiryddion ac Is-gadeiryddion cyfetholedig yn yr hyfforddiant hwn, ac
 - Argymhell bod yr Arweinyddion Grwp yn annog eu haelodau i ddiweddarau'r wybodaeth sydd ar gael ar-lein mewn perthynas â'r hyfforddiant a'r sesiynau briffio y maent wedi eu mynychu.
- Bod y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd yn anfon copi o'r Newyddlen a fydd yn cael ei drafftio, yn dilyn y cyfarfod hwn, at yr Arweinyddion Grwp.
- Ar ôl derbyn data gan swyddogion ar yr aelodau sydd heb gwblhau'r hyfforddiant mandadol bod y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd yn gofyn i'r Arweinyddion Grwp adrodd yn ôl ar y modd y maent yn bwriadu delio â'r mater.
- Bod sgiliau cadeirio Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion Pwyllgorau Safonau yn cael ei godi yng nghyfarfod nesaf Fforwm Cenedlaethol y Pwyllgorau Safonau.

Gweithred: Gweler y Penderfyniadau uchod

5. CWYNION YNGLŶN AG YMDDYGIAD I OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU

Cyflwynwyd - adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethu Corfforaethol) ar ffurf matrices wedi'i ddiweddarau ynglŷn â'r cwynion chwarterol a dderbyniwyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru mewn perthynas â (a) Cynghorwyr Sir, a (b) Cynghorwyr Tref/Cymuned.

Adroddodd y Cyfreithiwr (Llywodraethu Corfforaethol) bod yr Ombwdsmon wedi derbyn un gŵyn gan aelod o'r cyhoedd mewn perthynas â Chynghorwyr Sir rhwng mis Ebrill – Mehefin 2022 (Ch1), ond nad ymchwiliwyd i'r gŵyn honno. Ni dderbyniwyd unrhyw gwynion mewn perthynas â Chynghorwyr Sir rhwng mis Gorffennaf – Medi 2022 (Ch2).

Nodwyd bod yr Ombwdsmon wedi derbyn dwy gŵyn mewn perthynas â Chynghorwyr Tref/Cymuned yn ystod Chwarter 1, 2022. Penderfynodd yr Ombwdsmon beidio â pharhau i ymchwilio i'r achos gyntaf a pheidio ag ymchwilio i'r ail achos. Ni dderbyniwyd unrhyw gwynion mewn perthynas â Chynghorwyr Tref/Cymuned yn ystod Chwarter 2.

Mewn ymateb i gwestiynau ar dueddiadau newydd, dywedodd y Swyddog Monitro ei bod hi'n anodd dod o hyd i unrhyw dueddiadau penodol gan bod cyn lleied o gwynion yn cael eu cyflwyno. Os daw unrhyw batrymau i'r amlwg o ran y math o gwynion sy'n cael eu cyflwyno, bydd y swyddog Monitro'n rhoi gwybod i Gadeirydd y Pwyllgor Safonau ac yn trafod ymyraethau addas.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi cynnwys Atodiadau 1- 4.**
- **Bod y Swyddog Monitro'n rhannu Atodiadau 1- 4 â'r Cyngorau Tref a Chymuned a'r aelodau etholedig a chyfetholedig drwy'r Newyddlenni.**

Gweithred: Gweler y Penderfyniadau uchod

6. PENDERFYNIADAU OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethu Corfforaethol) a oedd yn rhoi crynodeb o ganfyddiadau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru mewn perthynas ag achosion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad rhwng 1 Mehefin a 30 Tachwedd 2022, sydd bellach ar gael ar wefan yr Ombwdsmon.

Nododd y Cyfreithiwr (Llywodraethu Corfforaethol) bod 13 achos wedi'i adrodd yn ystod y cyfnod hwn. Nodwyd y themâu canlynol:-

Mae'r prawf dau gam yn dal i gael ei ddefnyddio, lle mae'r Ombwdsmon yn ystyried p'un ai a oes tystiolaeth bod y Cod Ymddygiad wedi cael ei dorri yn y lle cyntaf ac, os felly, p'un ai a fyddai ymchwiliad o fudd i'r cyhoedd.

Roedd sawl achos lle'r oedd testun y gŵyn wedi rhoi'r gorau i fod yn gynghorydd rhwng y dyddiad pryd y cafodd y cod ei dorri ac ymchwiliad yr Ombwdsmon. Mae'n bwysig nodi bod cyn-gynghorwyr yn dal i ddod dan awdurdodaeth yr Ombwdsmon, hyd yn oed os ydynt wedi rhoi'r gorau i fod yn gynghorydd, cyn belled bod yr achos wedi digwydd tra'r oeddent yn y swydd. Yr unig wahaniaeth yw'r effaith ar y prawf budd y cyhoedd a'r cosbau mwy cyfyngedig sydd ar gael (mae gan y Pwyllgor Safonau'r hawl i geryddu o hyd ac mae gan driwlynlys achos Panel Dyfarnu Cymru'r awdurdod i wahardd cynghorydd am hyd at 12 mis a rhoi cerydd o hyd at 5 mlynedd).

Roedd achos 3 a 5 wedi eu cynnwys ar yr Agenda o dan Eitem 7, gan eu bod yn achosion a gyfeiriwyd at Banel Dyfarnu Cymru gan yr Ombwdsmon.

Achos 4 a 13 - materion a gafodd eu cyfeirio at y Pwyllgor Safonau perthnasol ond roedd y cosbau a oedd ar gael i'r Pwyllgorau yn gyfyngedig gan nad oedd y cynghorwyr yn dal i wasanaethu fel cynghorwyr.

Achos 6 – er bod un aelod o'r cyngor cymuned wedi bod yn destun ymchwiliad gan yr Ombwdsmon, a'i fod ef/hi wedi torri'r Cod Ymddygiad, fe wnaeth yr Ombwdsmon argymhell bod y Cyngor Cymuned yn cwblhau hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi'r adroddiad a'r atodiadau.**
- **Annog yr holl gynghorwyr tref a chymuned i gwblhau'r hyfforddiant at y Cod Ymddygiad.**

- **Cynnwys themâu penodol yn yr adroddiad yn y Newyddlenni a fydd yn cael eu rhannu ag aelodau CSYM ac aelodau'r cynghorau tref a chymuned**

Gweithred: Gweler y Penderfyniadau uchod

7. PENDERFYNIADAU PANEL DYFARNU CYMRU

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethu Corfforaethol) a oedd yn crynhoi'r prif faterion a'r pwyntiau dysgu ym mhenderfyniadau Banel Dyfarnu Cymru (a gyhoeddwyd ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor Safonau ar 28 Mehefin 2022).

Nodwyd cywiriad mewn perthynas ag achos 3 ar dudalen 55 yn y fersiwn Gymraeg o'r adroddiad; lle cyfeiriwyd at baragraff 5(c) yn hytrach na pharagraff 4(c).

Achos 1 – Honiad bod Cynghorydd wedi camarwain y Cyngor Tref ynglŷn â'i gymhwystra i fod yn gynghorydd tref, gan fod ganddo euogfarn a oedd yn ei atal yn awtomatig rhag ymgeisio i fod yn gynghorydd. Cafodd yr unigolyn ei wahardd am 2 flynedd gan Banel Dyfarnu Cymru. Mae'r achos hwn yn dangos bod Panel Dyfarnu Cymru yn ystyried bod y Cod Ymddygiad yn berthnasol, hyd yn oed i'r rheiny nad ydynt yn gymwys i gael eu hethol yn y lle cyntaf.

Achos 2 – honiad bod Cynghorydd wedi torri'r Cod Ymddygiad i Aelodau, gan ei bod wedi troseddu yn ystod ei chyfnod fel cynghorydd. Cafodd ei gwahardd am flwyddyn gan Banel Dyfarnu Cymru. Yn ogystal â chosbi'r unigolyn, fe wnaeth y Panel hefyd argymhell y canlynol: yn gyntaf, bod aelodau'r Cyngor Cymuned yn mynychu hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad cyn pen tri mis; ac yn ail, bod y Cyngor Cymuned yn ystyried ei gwneud hi'n ofynnol i Glerc y Cyngor hefyd gwblhau'r hyfforddiant.

Achos 3 – Roedd yr achos hwn yn cynnwys ystyried 3 chŵyn unigol mewn perthynas â'r un Cynghorydd, gyda phob un yn ymwneud â defnydd / sylwadau amhriodol ar y cyfryngau cymdeithasol. Cafodd yr unigolyn ei wahardd am 3 blynedd gan y Panel.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi cynnwys y crynodebau o achosion**
- **Cynnwys gwybodaeth am yr achosion, a'r pwyntiau dysgu yn benodol, yn y Newyddlenni i Aelodau CSYM ac aelodau'r cynghorau tref a chymuned.**

Gweithred: Gweler y Penderfyniadau uchod

8. CEISIADAU AM GANIATÂD ARBENNIG

Ni chyflwynwyd adroddiad, a nodwyd nad oedd unrhyw geisiadau am ganiatâd arbennig wedi eu derbyn ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor Safonau a dyddiad cyhoeddi'r agenda hwn.

9. PWYLLGOR SAFONAU YN MONITRO SAMPL O GYFARFODYDD CYNGOR/PWYLLGORAU

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro a oedd yn cynnwys manylion yr adolygiad peilot a gynhaliwyd gan bedwar aelod annibynnol o'r Pwyllgor Safonau. Nodwyd bod dau aelod wedi mynychu pob cyfarfod o'r Cyngor Sir, Pwyllgor Cynllunio a Gorchmynion a'r ddau Bwyllgor Sgriwtini, ar sail rota, er mwyn i'r aelodau allu goruchwyllo ymddygiad yr aelodau ym mhob un o'u cyfarfodydd ffurfiol.

Adroddodd y Swyddog Monitro bod taflen werthuso wedi cael ei datblygu i gofnodi unrhyw sylwadau yn ystod y cyfarfodydd (Atodiad 2 yn yr adroddiad). Yn dilyn pob cyfarfod, byddai'r aelodau o'r Pwyllgor Safonau a oedd wedi bod yn goruchwyllo yn adrodd yn ôl i'r Cadeirydd perthnasol. Yn dilyn y broses adolygu rhannwyd llythyr manwl â'r Arweinyddion Grwp oedd yn nodi'r adborth cyffredinol; yn ogystal â materion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad, roedd y llythyr hefyd yn cynnwys sylwadau cyffredinol a wnaed gan yr aelodau o'r Pwyllgor Safonau mewn perthynas â phrosesau/ materion cyfansoddiadol/ materion yn ymwneud â chyfarfodydd hybrid.

Nodwyd y cywiriadau canlynol mewn perthynas â'r Rhestr o Gyfarfodydd ar dudalen 45, yn Atodiad 1 yn yr adroddiad:-

Cyfarfod y Cyngor Sir ar 6/12/22 – Cytunwyd cyn y cyfarfod nad oedd disgwyl i'r aelodau annibynnol fynychu'r cyfarfod hwn.

Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ar 19/10/22 – Nodwyd bod y Cadeirydd, yr Is-gadeirydd a Mrs Gill Murgatroyd, (aelod annibynnol o'r Pwyllgor Safonau), wedi mynychu'r cyfarfod hwn.

PENDERFYNWYD:-

- **Derbyn argymhelliad y Prif Weithredwr bod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn ystyried y materion cyffredinol hynny a nodwyd yn ystod yr ymarfer arsylwi nad ydynt yn rhan o gyfrifoldebau'r Pwyllgor Safonau.**
- **Bod y Pwyllgor Safonau'n parhau i adolygu'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol.**
- **Ail-ymweld â'r peilot a'r ffurflen werthuso ymhen 6 mis.**
- **Bod y Pwyllgor Safonau'n darparu adborth i'r aelodau etholedig ar yr ymarfer hwn.**

- **Trafod y cais gan Arweinydd y Cyngor bod y Pwyllgor Gwaith yn arsylwi'r Pwyllgor Gwaith yng nghyfarfod anffurfiol nesaf y Pwyllgor Gwaith.**

Gweithred: Gweler y Penderfyniadau uchod

10. PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL

Cyflwynwyd - adroddiad gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro ar Brococol Datrysiad Lleol y Pwyllgor Safonau yn dilyn newidiadau a ddaeth i rym yn sgil Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, mewn perthynas â'r ddyletswydd statudol newydd ar Arweinyddion Grwp o ran ymddygiad eu haelodau.

Adroddodd y Swyddog Monitro nad oes gofyniad statudol ar awdurdodau lleol i fabwysiadu Protocol Datrysiad Lleol, er bod Llywodraeth Cymru a'r Ombwdsman yn disgwyl i Gynghorau wneud hynny.

Nodwyd bod y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd wedi cyflwyno fersiwn diwygiedig o'r Protocol i'r Arweinyddion Grwp yn ystod eu cyfarfod ar 29 Medi 2022.

Cyflwynwyd y Protocol i'r Aelodau yn ystod Sesiwn Briffio ar 1 Rhagfyr 2022.

Cyfeiriodd y Swyddog Monitro at y fersiwn drafft newydd o'r Protocol yn Atodiad 1, sydd wedi cael ei symleiddio, ac sy'n ystyried rôl estynedig yr Arweinyddion Grwp mewn perthynas ag ymddygiad aelodau o'u grŵp. Rhoddodd drosolwg o sut y bydd y Protocol newydd yn gweithio, ac eglurodd yr egwyddorion y tu ôl i'r broses.

Nodwyd bod yr Arweinyddion Grwp yn cefnogi egwyddor y Protocol diwygiedig sy'n adlewyrchu'r ddeddfwriaeth bresennol. Gofynnwyd i'r Pwyllgor Safonau gymeradwyo a mabwysiadu'r fersiwn terfynol o'r Protocol.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi cydsyniad yr Arweinyddion Grwp i'r Protocol yn Atodiad 1.**
- **Cymeradwyo a mabwysiadu'r Protocol yn unol â'r drafft yn Atodiad 1.**
- **Annog yr aelodau i ddefnyddio'r Protocol yn Atodiad 1 dan amgylchiadau perthnasol; ac**
- **Adolygu'r broses a fabwysiadwyd a'r ddogfen ei hun ymhen 12 mis.**

Gweithred: Gweler y Penderfyniad uchod

11. AELODAU CYNGOR CYMUNED O'R PWYLLGOR SAFONAU

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro ar y ddau aelod Cyngor Cymuned a benodwyd i'r Pwyllgor Safonau, yn dilyn yr etholiadau llywodraeth leol ym mis Mai 2022.

Adroddodd y Swyddog Monitro bod proses wedi cael ei rhoi ar waith lle ysgrifennwyd at glercod y cynghorau tref a chymuned yn gofyn iddynt enwebu hyd at ddau gynghorydd i gynrychioli'r cynghorau tref a chymuned ar y Pwyllgor Safonau.

Ar 6 Hydref 2022, cynhaliwyd pleidlais bost gyda'r holl gynghorau tref a chymuned, a gofynnwyd iddynt ddychwelyd y papur pleidleisio erbyn 19 Tachwedd 2022. Ar 23 Tachwedd, dilyswyd y broses a ddilynwyd gan Gadeirydd y Pwyllgor Safonau a chadarnhawyd pwy oedd y ddau ymgeisydd llwyddiannus.

Cyflwynwyd adroddiad i'r Cyngor Sir yn ystod ei gyfarfod ar 6 Rhagfyr 2022 yn gofyn i'r Cyngor llawn gadarnhau penodiad yr ymgeiswyr llwyddiannus. Bu i'r Cyngor Sir gymeradwyo'r argymhelliad yn yr adroddiad, a phenodwyd y cynghorwyr cymuned canlynol i'r Pwyllgor Safonau tan yr etholiadau llywodraeth leol nesaf neu tan na fydd y rhai a benodir yn aelodau cyngor cymuned; pa bynnag un sy'n digwydd gyntaf:-

- Y Cynghorydd Margaret Ann Thomas o Gyngor Tref Llangefni, a'r
- Cynghorydd Iorwerth Roberts o Gyngor Cymuned Bryngwran.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi cynnwys yr adroddiad; a**
- **Nodi penderfyniad y Cyngor Sir yn ei gyfarfod ar 6 Rhagfyr 2022 i benodi'r Cynghorydd Margaret Ann Thomas a'r Cynghorydd Iorwerth Roberts i gynrychioli'r cynghorau tref a chymuned ar y Pwyllgor Safonau.**

Gweithred: Gweler y Penderfyniadau uchod

12. HYFFORDDIANT AR Y COD YMDDYGIAD I GYNGHORAU TREF A CHYMUNED

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethu Corfforaethol) ar y tri sesiwn hyfforddi ar y Cod Ymddygiad a oedd ar gael i'r cynghorau tref a chymuned yn dilyn yr etholiadau ym mis Mai 2022.

Adroddodd y Cyfreithiwr (Llywodraethu Gwybodaeth) bod y Pwyllgor Safonau'n gyfrifol am gynnal safonau uchel o ymddygiad gan Gynghorwyr. Nodwyd nad yw'r hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad yn hyfforddiant gorfodol i gynghorwyr tref a chymuned, ond bod yr Ombwdsmon, Panel Dyfarnu Cymru a'r Pwyllgor Safonau'n disgwyl iddynt wneud hynny. Mae'n rhaid i bob cyngor tref a chymuned fabwysiadu ei God Ymddygiad ei hun ac mae'n rhaid i bob cynghorydd, ar ôl cael ei ethol, weithredu yn unol â'r Cod Ymddygiad hwnnw.

Trefnwyd hyfforddiant ar y cod i'r cynghorwyr tref a chymuned, ar ran y Pwyllgor Safonau. Nodwyd mai dim ond 37 wnaeth fynychu, er bod lle i 90. Nodwyd hefyd na wnaeth clercod nac aelodau 29 o'r 40 cyngor tref a chymuned fynychu'r hyfforddiant.

Cyfeiriwyd at dudalen 89 adran 6 paragraff 3 yn y fersiwn Gymraeg o'r adroddiad. Dylid cywiro "ffactor lliniaru" - '*methiant i fynychu hyfforddiant ar y Cod yn cael ei ystyried fel ffactor lliniaru*' - i "ffactor gwaethybol" yn y Gymraeg.

Cafwyd trafodaeth ar ffyrdd o annog cynghorau tref a chymuned i ddarparu adborth yn dilyn sesiynau hyfforddi a pharatoi rhaglen hyfforddi ar gyfer aelodau/clercod, sydd bellach yn ofyniad statudol.

PENDERFYNWYD:-

- **Bod y Pwyllgor Safonau'n ystyried cynnwys yr adroddiad a'r wybodaeth yn Atodiad 1, o ran nifer yr aelodau sydd wedi mynychu'r sesiynau hyfforddi, a'r patrwm o ran nifer y cynghorau tref a chymuned sydd heb gwblhau'r hyfforddiant.**
- **Bod y Pwyllgor Safonau'n cyfeirio at y presenoldeb gwael yn ystod sesiynau hyfforddi, ac yn hyrwyddo hyfforddiant mewn cynghorau tref a chymuned, yn ei Newyddlen i'r Cynghorau Tref a Chymuned.**
- **Bod y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd yn codi'r mater o bresenoldeb gwael yn ystod sesiynau hyfforddi yn Fforwm y Cynghorau Tref a Chymuned.**

Gweithred: Gweler y Penderfyniadau uchod

13. CYLCH GORCHWYL FFORWM CENEDLAETHOL Y PWYLLGORAU SAFONAU

Cyflwynwyd - adroddiad gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro, yn dilyn yr argymhelliad a wnaed yn Adolygiad Penn i'r Drefn Foeseq yng Nghymru, i sefydlu Fforwm Cenedlaethol ar gyfer Pwyllgorau Safonau, yn lle Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru.

Mae Cylch Gorchwyl y Fforwm ar gael yn Atodiad 1 yn yr adroddiad.

Adroddodd y Swyddog Monitro bod y cyfarfod o'r Fforwm a oedd i fod i gael ei gynnal ar 8 Rhagfyr 2022 wedi cael ei ohirio tan 27 Ionawr am 2.00pm.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi cynnwys yr adroddiad, a'r Cylch Gorchwyl yn Atodiad 1.**
- **Bod Cadeirydd y Pwyllgor Safonau'n mynychu cyfarfod o Fforwm Cenedlaethol y Pwyllgorau Safonau ar 27 Ionawr 2023.**
- **Bod y Swyddog Monitro'n rhannu cofnodion Fforwm Cenedlaethol y Pwyllgorau Safonau ag aelodau'r Pwyllgor Safonau ar ôl iddi eu derbyn.**

Gweithred: Gweler y Penderfyniadau uchod

Daeth y cyfarfod i ben am 4.05 pm

**MR JOHN R JONES
CHAIR**

